

REDACTOR:
DR. ALEXANDRU RUSU

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA
BLAJ — JUDEȚUL ALBA DE JOS

MANUSCRISELE NU SE
— INAPOIAZĂ. —

Unitatea

Foaie bisericească-politică — Apare în fiecare Sâmbătă.

ABONAMENTUL

Pe un an . . . 40 Lei

Pe 6 luni . . . 20 Lei

Pe 3 luni . . . 12 Lei

Numărul 1 Leu

Pentru inserate se plătește 2 lei de șir garmond.
La publicările ulterioare se socotește taxa jumătate.

Momente.

Vitalitatea bisericii noastre nu se invecțează prin nimica mai bine, decât prin împrejurarea, că în timpuri grele a știut să fie la înălțimea chemării. Trecutul ei de peste două veacuri are desigur multe pagini puțin luminoase; în cursul frământărilor ei din această vreme se pot descoperi cu destulă ușurință umbre și scăderi, unele chiar destul de supărătoare, dar în momentele mari ale istoriei sale, a știut să se impună totdeauna ca un organism, a cărui drept de existență nu poate fi tras la îndoială. Și pilda trecutului este urmată în zilele noastre. Ignoranța ce stăpânește până și cercurile mai înalte ale societății românești — civilă și militară — din vechiul regat față de starea acestei biserici, și atmosfera nefavorabilă creată pe urma acestei ignoranțe combinate cu ura scormonită mereu prin apucăturile vizantine ale clerului român de acolo, au pus biserica noastră într-o situație din cele mai grele. Dar daed este adevărat, că »fierul în foc se călește«, nu mai puțin adevărat este și aceea, că pe urma acestei atitudini biserica noastră s'a ridicat ca un om, cler și mireni deopotrivă, fiind gata s'aducă pentru convingerile sale și jertfa supremă.

O recentă dovadă a acestei atitudini sunt sinoadele noastre eparhiale, și n deosebi, acum în urmă, sinodul arhidiecezan dela Blaj. Unanimitatea și deplina conglăsurire ce s'a dovedit în hotărârile referitoare la chestiunile mari la ordinea zilei, precum și energia și demnitatea care transpiră din moțiunile luate privitor la atacurile îndreptate împotriva bisericii noastre din prilejul chestiunii concordatului, mai ales pe tema deplinei parități pe care o pretindem, sunt dovezi grăitoare ale vitalității Sionului nostru. Nu mai puțin apare aceasta din frontul unic pe care l-au ridicat eparhiile noastre, prin sinoadele lor, în ce privește școlile confesionale. Și în punctul acesta este important mai ales sinodul din Blaj, unde cu tot numărul mare de emisari ai stupidei idei de unificare cu furca și pe terenul școlar, după tipul atât de puțin reușit al școlii de stat din vechiul regat, s'a luat hotărârea mântuitoare de neam, că biserica nu renunță la școlile sale.

Nu puțin sprijinește idea vitalității bisericii noastre și încheierea nouă a forțelor ei în jurul reuniunilor de misiuni pentru popor. Câmpul de muncă al acestor reuniuni trezite la nouă viață, este câmpul cel mai fertil, și roadele ce va aduce o activitate mai intensă în această direcție, vor întrece cu mult relele însemnate ce-am îndura prin uneltirile și propaganda religioasă meschină, cari au aprins în noi puterile ce mișcă în cadrele acestei preafirești reacțiuni. Cu vreme și fără vreme vom ieși în mijlocul satelor noastre, în acele mai ales unde se arunca mreja pescuirii în turbure, și nu ne îndoim, că cuvântul adevărului va ști să aprindă de nou focul dragostei în acele inimi, unde poate era să se stingă.

Sinodul arhidiecezan.

Ultimul sinod din acest an al eparhiilor provinciei noastre bisericești, cel dela Blaj, s'a deschis în 22 a lunii curente. Hotărârile luate de părinții sinodului nostru arhidiecezan, în cea mai deplină conglăsurire cu hotărârile cunoscute ale sinoadelor din eparhiile sufragane, sunt o demnă încoronare a stăruințelor bisericii noastre de a îndruma chestiunile la ordinea zilei în alvia cerută de interesele ei superioare. În numărul acesta nu avem spațiul necesar pentru a putea da amănunte asupra acestui sinod, și de aceea lăsam de astădată să urmeze singur vorbirea de deschidere a l. Preasfințitului nostru mitropolit Vășile, care cuprinde într-o minunată sinteză sentimentele de cari su fost animați membrii sinodului. Dorința acestora, ca cuvântul mitropolitului, tipărit în broșură în zece mii de exemplare, să fie împărțit pretutindeni, este cea mai grăitoare dovadă despre aceasta.

Iată această vorbire:

Venerat Sinod!

Ținând seamă de prescrierile Conciliului nostru provincial I în Titlul III Cap IV și mai ales având în vedere lipsele înțeltoare de a hotărî, cu sfatul Fraților Voastre, cecele ar fi spre binele acestei arhidieceze de Dumnezeu păzite, mi-am luat libertatea a Vă invita la acest Sinod arhidiecezan. Și, când costat, că afară de cele fizice au fost împiedecați, toți, fără excepție, V'ați prezentat, mulțumindu-Vă pentru dragostea și viul interes, dovedit față de cauzele noastre bisericești, Vă salut.

Venerat Sinod! Una din cele mai însemnate chestiuni, asupra cărora va trebui să ne sfătuim, și poate că cea mai arzătoare, e chestiunea școlilor confesionale, de toate gradele. Nu trebuie să arăt însemnătatea școlii. O știți cu toții, căci doar ca o axiomă se desprinde de pe buzele tuturor, că cine are școala, al aceluia e și viitorul. Individul se formează în școală, în familie și în societatea, care îl încunjură. Aci își primește el instrucția și educația. Un copil crescut de mic în New-York e american, i-și are părerile sale, ideile sale, credințele sale, datinile și cultura sa americană. Un altul crescut de mic în Peking e chinez, și are toate cele de mai sus, dar pe chinezește; iar un al treilea, crescut în mijlocul unui trib barbar, va avea credințele, moravurile, cunoștințele și cultura acestui trib. Toți vor ținea cu tărie la ceea ce au învățat și cu ce s'au datat, indiferent, dacă lucrurile învățate sunt adevărate ori false, bune ori rele. Și, ajungând în alt mediu, îl va costa mult pe tinerul nostru, să se desbrace de lucrurile învățate în copilărie și să se dedea cu noile împrejurări, acomodându-li-se. Iată importanța școlii și a mediului, în care se desvoaltă individul Școala, familia și mediul îi croiește omului o a doua natură.

Venerat Sinod! În trecutul plin de suferințe ne-am avut școlile noastre române gr-cat. primare, medii, secundare și institutul nostru teologic. Acestea toate au fost susținute de poporul nostru și de biserica noastră cu mari

jertfe. Bunele lor roade le-am gustat. În școlile acestea și în biserica noastră ne-am luminat mințile, la focul lor ne-am încălzit inimile, ca să păstrăm cu sfințenie credința și limba, și, tot în aceste două așezăminte culturale ni-am câștigat virtuțile, fără de cari nu am fi putut leși biruitori din lupta purtată pentru existență. Că putem susținea și pe viitor școlile noastre nu o contestă nime. Avem drept, garantat în lege. Chestiunea e însă, dacă le mai putem susținea din lipsa de mijloace.

Țin să Vă comunic la acest loc, că cu începutul anului școlar 1919/1920 școala civilă de fete am transformat-o în liceu, având de cuget, ca pe lângă ea să mai deschidem alte două școli: un curs suplimentar, de un an ori de doi, pentru gospodăria casnică a familiilor intelectuale, mai ales dela sate; și o altă școală, comercială, cu ajutorul căreia să-și poată câștiga pâinea, mai ales fetițele, cari nu pot urma cursuri de studii superioare, cari nu se pot mărita, ori, rămânând văduve, n'ar avea din ce trăi. Educația din toate institutele acestea, și, dacă va fi cu putință, chiar și instrucția din ele, intenționez să o dau cu timpul surorilor de caritate din Congregația noastră arhidiecezană, decretată la 2/15 Februarie a. c.

Venerat Sinod! Nu mai puțin importantă, ba cu mult mai însemnată decât chestia școlară, e chestia pastorației sufletești. În cercularul, cu care am convocat Sinodul acesta, s'au fost înșirat motivele, pentru cari e atât de actuală chestia pastorației sufletești. Nu revin asupra lor.

Doresc însă să dau unele sfaturi și îndrumări Fraților preoți, cari, ca și niște oșteni credincioși, au stat și stau la postul lor în vremile acestea, când atâția sunt, cari, uitându-și de chemarea lor sublimă, aleargă după ocupații mai rentabile.

Vă spuneam cu prilejul Sinodului din 1919, că »biserica noastră românească unită, a ajuns într-o situație nouă, fericită. Farul ei luminos, ziceam atunci, care până mai ieri-alaltăieri lumină numai între strânte granițe ale Ardealului, de atunci înainte trebuie să-și reverse binefăcătoarea lumină departe-departe, chiar și peste granițele românismului, ca văzând oamenii faptele noastre cele bune, să preamărească pe Tatăl nostru cel din ceriuri«. Ei bine, menirea aceasta a bisericii noastre nu s'a schimbat, decât poate într'atâta, că a devenit și mai actuală.

Tot atunci, Vă aduceam aminte de sfatul celor fărădelege, descris la Înțelepciunea lui Solomon 2, 12—16. 19: »Deci cu viclesug să vândăm pe cel drept, ziceau ei, că nici de un bine nu ne este nouă și se împotrivesc lucrurilor noastre și ne impută nouă păcatele legii și dovedește păcatele înodăturii noastre. Se zice pe sine, că are cunoștința lui Dumnezeu și fiul lui Dumnezeu pe sine se numește. Făcutu-s'a nouă spre dovedirea cugetelor noastre. Greu ne este nouă și a-l vedea, că viața lui nu este ca a celorlalți și schimbate sunt cădrile lui. Necurați

suntem socotiți înaintea lui și se ferește de cădrile noastre, ca de niște necurății, ferește cele mai de pe urmă ale dreptilor și se laudă, că are tată pe Dumnezeu.

Cu statul acesta al celor fărădelege dela înțelepciunea lui Solomon v'ați întâlnit nu odată, Venerați Frați, ori cel puțin unii din voi, de doi ani încoace. Sunt unii frați de alnoștri, după sânge, cari nu pot să vadă biserica noastră. Și dacă te întrebi, că de unde atâta ură față de biserica aceasta românească unită, în aceste vremi de libertate de conștiință, n'ai putea răspunde. E cu puțină oare, ca introducerea limbii românești în biserica noastră, în contra poruncii primite din București de feritul Atanasie, să fie cauza acestei uri, din partea acelor frați? Ori doară trezirea conștiinții noastre naționale, opera bisericii unite, să fie motivul acestui vierme, care nu se odihnește? Pot oare să fie motivul acestei porniri pătimase luptele naționale, începute de antecesorul Inocențiu Micu Klein, și purtate în cea mai mare parte tot de biserica noastră? Ori doară școlile din Blaj, cari și-au deschis larg porțile pe seama tuturor românilor, fără deosebire de confesiune și de patrie, să fie pricina acestui nehibzuit atac? Cred, că apostolii neamului, cari pornind din Blaj cu inima învâpăiată de dragostea de neam, și cari puseseră bază ziaristicii românești dincoace de Carpați, ori, trecând hotarele, luminaseră și încălziseră mințile și inimile românești în Cernăuți, ca și în Iași, și în Iași, ca și în București și în alte centre; ba cari se îngrijiseră și de instrucția și educația tinerilor leviți de dincolo de munți, nu pot fi cauza acestei porniri dușmănoase! Și ar fi culmea nerecunoștinții, dacă dărnicia episcopilor din Blaj și a preoților noștri, cari lipsindu-se pe sine, au hrănit și au îmbrăcat și băieții români ortodocși, să fie cauza acestei uri nedumerite. Ori doară legăturile noastre religioase cu frații de un sânge, din Apus, sprijinitorii și desrobitorii noștri, la cari se fac adevărate peregrinaje, să fie motivul, pentru care nu poate fi suferită în ochii unora biserica noastră unită? Și este oare posibil, ca un singur suflet de român, care i-și iubește neamul și înaintarea lui, să dorească nimicirea acestei biserici românești unite, care în idealismul și altruismul său vrea să calce și în viitor pe calea bătută în trecut, întru regenerarea neamului și în propovăduirea și practicarea cinstei și a omeniei, de care a dat atâta dovadă, fără teama de a fi desmințită vreodată? Și toate acestea mai ales acum, când din vocabularul atâtor au dispărut cuvintele: cinste și omenie, muncă desinteresată pentru interesul obștesc și jertfă pentru țară și neam!

Venerați Frați! Avem școlile noastre superioare și avem patru universități în țară. Și sunt destul de bune. Cu toate acestea pe tinerii noștri mai talentați și pe fiitorii profesori îi trimitem în Apus, ca să se evalueze și lumineze să ne aducă în țară. Recunoaștem deci superioritatea culturală a Apusului în cele profane. Iar, în cele bisericesti, stăm noi oare așa de sus, și suntem noi așa de încrezuți în puterile noastre, încât să ne credem îndreptățiți să ne închidem cu un zid chinezesc, ca să nu mai pătrundă lumina la noi? Noi, cari cunoaștem stările noastre bisericesti și cunoaștem și stările bisericesti din Apus, mai ales ale fraților noștri de sânge latin, suntem de neclintita credință, că pentru renașterea bisericii românești și prin ea, pentru reînvierea religioasă a poporului românesc, este absolută trebuință cel puțin de o fereastră, pe care să între și la noi lumina și căldura. Iar dacă există această fereastră, ar fi o crimă națională, ca ea să fie astupată. Fereastra regenerării noastre bisericesti nu numai că nu trebuie zidită, ci trebuie lărgită în interesul neamului.

Venerat Sinod! Ura dovedită din partea umora față de biserica noastră, nu e lucru nou. Martor ne este Tertullian. Erau atâția păgâni de convertit pe vremea lui, era atâta seceriș, ca să uzez de expresia Scripturii, încât ar fi avut ce să secere nu numai catolicii, ci și aceia, cari combăteau biserica catolică. Aceștia însă în loc să se silească să aducă la cunoștința adevărului pe ceice ședeau în întunec și în umbra morții, se nizuiau să-și facă proseliți din ceice aveau în posesiune adevărul: „*Non ad ethnicos convertendos, sed ad nostros evertendos*“. Azi se repetă istoria. Sunt atâtea secte primejdioase; este atâta ignoranță în cele ale credinții, mai ales în anumite ținuturi ale românismului, la toate clasele sociale, încât s'ar cere munca neîntreruptă a mai multor generații, ca să se repare neglijențele trecutului. Și, în locul acestora, trebuie să se cheltuiască timp și energie „*non ad ethnicos convertendos, sed ad nostros evertendos*“.

Venerat Sinod! Nimenea din voi să nu se sperie și să nu se înfrice ca Apostolii pe marea Tiberiadei, când luntrea lor era cuprinsă de valuri. Trecutul, prezentul și viitorul nostru ne dă drept la existență. Biserica noastră e destul de tare, ca să reziste tuturor valurilor. Și apoi avem pe Dumnezeu, cărmaciul ei din trecut, și avem și recunoștința românismului întreg.

Cauza acestei proceduri necvalificate a unora, înțelepciunea lui Solomon o pune în răutatea celor fărădelege, și anume din motivul, „că cel drept se împotrivesc lucrurilor lor, le impută păcatele legii și dovedește păcatele învătăturii lor“. Pe deasupra: „fiindcă cel drept se zice pe sine, că are cunoștința lui Dumnezeu și fiul lui Dumnezeu pe sine se numește“.

Nu vreau să zic, că pricina acestei uri, la ai noștri, ar fi răutatea. Nu. E departe de mine o astfel de presupunere.

Cauza urei, la unii, este ignoranța, iar la ceilalți cauza urei este cunoașterea bisericii noastre și a centrului ei, nu nemijlocit, ci prin prisma protestantismului ori a bizantinismului, la cari s'au adăpat, și prin prisma maghiarismului, care acoperit cu mantaua catolicismului, în urma șovinismului său național era un neîmpăcat dușman al bisericii noastre românești unite.

Nu e mirare, că oamenii, cari n'au nici o credință și nici o cultură religioasă, afară poate de cea câștigată din câteva articole tendențioase de ziare, să nu cunoască firea bisericii, care este o instituție azeiască. Ba, mai având ei și anumite tradiții de puțină stimă față de biserică și de slujitorii ei, să socotească biserica, de o instituție omenească, vremelnică, de un instrument docil pentru diferitele interese momentane. Înaintea acestui soi de oameni primează exclusiv interesele naționale. Mulți din ei, ba poate că cei mai mulți din frații noștri din vechiul regat, au păreri cu totul extravagante despre noi și despre biserica noastră. Unii, sunt de credință, că nici n'am fi români. Aceștia au fost îmbibați, poate, de calumnia trimisă din Sibiu, deodată cu trecerea peste Carpați a apostolilor neamului Simeon Bărnuțiu, Ioan Maioreșcu, Ilarian Papiu și a celorlalți fii ai bisericii noastre, calumnie, că aceștia nici n'ar fi români, ci catolici, străini, travestiți în haina românismului, cărora să nu li-se dea crezământ. Alții apoi sunt de părerea, că biserica noastră ar avea un rit străin, unguresc ori latinesc; ba că chiar și sărbătorile, posturile, legislația și toate obiceiurile bisericii noastre ar fi neromânești, străine. Ei nu știu, sermanii, că întreg cultul nostru și întreg ritul nostru e perfect egal cu cultul și cu ritul bisericii ortodoxe. Ei nu știu sermanii, că biserica noastră e cea mai românească biserică, cea mai potrivită biserică

pentru poporul românesc. Căci, dacă suntem orientali cu multe din datinile noastre și din manierile noastre, și dacă suntem apuseeni cu tendințele noastre, cu sufletele noastre, scurt: dacă etnicește suntem o fericită combinație a elementului răsăritean cu cel apusean, tot așa trebuie să fim și bisericeste: rit și cult răsăritean, ortodox, care ni-s'a prefăcut în a doua natură, și credință launtrică, suflet apusean. Acestor oameni de bună credință și de inimă, dacă li-se dă puțină instrucție și li-se deschid ochii, acești Sauli se prefac în tot atâția Pauli și din rechizitorii bisericii noastre devin advocații ei.

Mai grea este vindecarea acelor dușmani ai bisericii noastre, cari o cunosc prin prisme străine și dușmane. Aceștia și-au încărcat mintea cu anumite idei fixe. Și dacă e greu și se cere timp și răbdare la vindecarea boalelor trupesti, cu atât mai mult se cere osteneală, timp și paciență la vindecarea acestor boale sufletești, la vindecarea ideilor greșite. Ideile și cunoștințele, indiferent dacă sunt bune ori rele, pe cari și-le câștigă omul cu multă osteneală, înconjoară mintea și se lipesc de ea. Fiind ideile și cunoștințele acestea fiicele minții, omul ține cu tărie la ele, ca la tot ce e al său, și se face apărătorul lor. Nu e mirare deci, dacă un astfel de om nu vede cu ochi buni ideile contrare.

Pentru desarmarea acestor dușmani ai bisericii e lipsă înainte de toate, pe lângă harul Dlui, care să-le lumineze mintea, e lipsă zic, de desvălirea adevărului, desvălire împreună cu iertarea greșelilor. Pildă ne da s. Petru (Fapt. ap. 3, 14 și urm.), care cam la 2 luni dela strigătul Iudeilor: „Ia-l ia-l, restignește-l pe El,“ predica acestora pe Isus cel restignit și înviat, punând unt de lemn pe rane, prin scuzarea purtării lor din trecut. „*Voi de cel sfânt și drept v'ați lăpădat, zicea Corifeul Apostolilor, și ați cerut bărbat ucigaș să vi-se dăruiască vouă; iar pe începătorul vieții l-ați omorât, pe care Dumnezeu l-a înviat din morți, cărui noi mărturie suntem... Și acum fraților, știu, că prin neștiință ați făcut aceasta, ca și boierii voștri... Deci pocăți-vă și vă întoarceți, ca să se șteargă păcatele voastre*“. În astfel de cazuri, n'are loc pasiunea, nici frazele bombastice, ci puterea argumentelor și dragostea, împreună cu acoperirea greșelii, după înțeleptele îndrumări ale marelui Pontifice Papa Leo XIII: „*Non in vehementia styli, sed vi argumentorum*“.

Nu încapă îndoială, că Dumnezeu, în ale credinții, putea să lumineze direct mintea fiecărui. Dar aceasta, cu foarte puține excepții, n'a făcut-o și nu o face, ci, acomodându-se firii noastre și ordinii naturale, de El stabilite, a voit, ca omul și în cele religioase să ajungă la cunoștința adevărului, cu deplină libertate, pe calea minții și prin supunerea voinței, ca să fie și merit. „*Mergând, zice Dl Hristos (la Mateiu 28, 19), învățați toate popoarele, boteșându-i pe ei în numele Tatălui și al Fiului și al Spiritului sfânt și învățându-i să păsească toate câte am poruncit vouă*“. „*Ce se ține de noi, continua înțeleptul Pontifice, la 12 Decembrie 1881, către arhiepiscopi și episcopi, să ținem totdeauna înaintea ochilor, drept ținută a noastră, ca să stăm neclintii la datorie și să ne îngrijim cu toată diligența de mântuirea oamenilor și chiar și a inamicilor. Pentru că noi am fost instruiți cu învățătura și pildele lui Isus Hristos, mai marele păstorilor, care batjocorit fiind, nu ocără ci cu puterea sa dumnezeiască mântul lumea fără voia ei și în contra voinței ei. În acelaș fel e de lipsă, ca și noi să ne dedicăm pentru mântuirea popoarelor și cu cât ni-se vor împotrivi mai tare oamenii, cu atâta să-i iubim mai mult, și cu ajutorul lui Dumnezeu să ne silim să-i liberăm*“.

Nu pretindem altceva astăzi pentru biserica noastră, în lupta ce i-s'a declarat din partea unora, poate că din nepriceperea lor, decât ceea ce cerea Tertullian pentru biserica lui Hristos de pe timpul său: Să nu fim osândiți, înainte de ce am fi fost cunoscuți. „*Unum gestit, ne ignorata damnetur*” (Tertull. Apolog. cap. I).

Și peste toate acestea să ne umplem de dragostea altruistă, recomandată nouă de s. Apostol Paul în Epistola către Filipeni 4, 8—9: „*De aceea frații mei, câte sunt adevărate, câte sunt cinstite, câte sunt drepte, câte sunt curate, câte sunt iubite, câte sunt de bună laudă: orice faptă bună și orice laudă, aceste să gândiți. Celece ați învățat și ați luat și ați ausit și ați vădit întru mine, acestea să-le faceți; și Dumnezeuul păcii va fi cu voi*”. Apostolul ne poruncește, să nu fie o faptă bună în societate, la cari noi să nu luăm parte; să nu fie o întreprindere folositoare binelui obștesc; dela care noi să absenteăm; să nu fie o instituție de binefacere, de care noi să fim străini. O familie a ajuns-o ceva nenorocire? Preotul să fie cel dintâiu, care să o mângâie. Incep intrigile și frecările în parohia lui? Preotul, care n'are să se țină de nici o partidă, trebuie să fie părintele tuturor și să facă totul pentru restabilirea păcii și a bunei înțelegeri. I-se adresează cineva pentru ceva ajutor material ori moral? Lui nu-i este iertat să-l refuze, și, dacă nu poate face, e dator cel puțin cu o vorbă de mângâiere și de încurajare. Pe toți trebuie să-i primească, pe toți trebuie să-i asculte.

Una trebuie să se știe, că *dacă luminarea minții o poate face adevărul, cucerirea voinții e rezervată dragostei*.

Venerați Frați! Dacă vom avea aceste însușiri, dacă vom învăța pe cei ignoranți și cu răbdare vom desvăli adevărul înaintea celor ce greșesc, dacă vom lua parte la toate operele sociale, bune, și prin această vom avea absoluta încredere și dragoste a poporului; uniți între noi și uniți cu biserica lui Hristos, adevărată cu Petru, căci după spusa s-lui Ambroziu (în ps. 4): „*Unde este Petru, acolo e biserica*”, putem fi siguri de împlinirea chemării, ce o avem în sinul poporului nostru românesc. Menirea noastră, hotărâtă de providența dumnezeiască nu a încetat, ci pare că acum începe cu deadinsul, ca mergând pe căile bătute de blândul Isus și de toți înaintașii noștri, cu învățăturile noastre, cu viețea noastră, cu pildele noastre și cu dragostea noastră de țară și de neam să ducem poporul românesc acolo, de unde împreună cu sângele și-a primit și credința. Noi nu vom ataca pe nime, nu vom calomnia pe nime și nici nu vom silii conștiința cuiva. Acestea au fost armele de propagare ale mahomedanismului. Noi știm ce este sfințenia conștiinței, și, cum pretindem pentru noi libertatea de conștiință, această libertate o dăm și altora. Armele noastre sunt armele lui Isus și ale Apostolilor. Predicăm cu cuvântul și cu viețea noastră. Restul îl lăsăm pe seama lui Dumnezeu și a conștiinței fiecăruia. Dumnezeuul părinților noștri, care ne-a ocrotit în cursul veacurilor și nu ne-a părăsit niciodată, ba în vremea din urmă a făcut și minuni cu noi, unindu-ne pe toți politicește, și va complecta opera marelui, unindu-ne și bisericăște.

După acestea Venerați Frați, rugându-Vă, ca nu numai acum, ci și în viitor, să-mi dați prețiosul vostru sprijin și conlucrarea voastră frățească, asigurându-Vă din parte-mi de toată dragostea desinteresată de frate și părinte; aducându-ne aminte de preasfânta, curata, preabinecuvântata, mărita Dispunătoarea noastră, de Dumnezeu Născătoarea și pururea Vergură Maria și de toți sfinții, și recomandându-

ne întreprinderii lor pe noi înșine și unul pe altul; cerând darul Părintelui ceresc peste toate hotărârile acestui Venerat Sinod: declar sinodul nostru arhidiecezan deschis, pe care în numele Preasfintei Treimi îl și deschid.

Afișăm și noi! Din ordinul „Consiliului agricol județan” din Alba-Iulia, regiunea III agricolă din Blaj a afișat pe poarta localului său din piața Inochentie M. Klein o publicație oficială, cu număr și cu ștampilă în toată regula, care prin insulta ce ne aduce este direct o provocare a Blajului și a întregii noastre biserici.

Cele câteva zile, cât a putut să rămână această publicație pe poarta numită, a fost de ajuns să revolte Blajul întreg, stârnind în sufletele tuturor sentimente, cari nu sunt spre binele țării.

E vorba de o publicație (nr. 853) de concurs pentru *11 burse de stat la o școală de horticultură* în Dragomirești Vale Ilfov. Și între condițiile puse pentru ca cineva să fie admis la concursul publicat, cea dintâiu este: „să fie român ortodox”. Va se zice la o bursă de stat a României mari, care pe lângă Românii de sânge mai are câteva milioane de cetățeni români de alt neam, și între Românii de sânge ai căreia se găsesc peste un milion și jumătate de aceia cari au socotit că e bine să se fericească cu altă lege decât cea pravoslavnică, nu se poate ajunge decât dacă cineva este ortodox sadea!

Or, asta este cu totul inadmisibil! De aceea am ținut să afișăm și noi această publicație, nu spre a „face propagandă printre fiii sâtenilor cari intrunesc condițiile puse” — fiindcă jurul Blajului unit — o spunem cu mândrie! — nu are din norocire atari fii, ci pentru ca să protestăm din toate puterile împotriva insultei ce ni-se aduce. Că biserica ortodoxă are ce are cu biserica noastră, o înțelegem, dar că statul român, care este și trebuie să fie al nostru al tuturor, cum a putut să pună atari condiții pentru obținerea unei burse de horticultură, este cu totul neînțeleș!

Concursul publicat cu astfel de condiții lovește direct în constituția țării, și dacă guvernul actual crede că poate nesocoti această constituție, îi amintim, că ea lovește în hotărârile adunării noastre de unire din Alba-Iulia, pe cari noi nu putem admite să le nesocotească cineva. De aceea, cerem ca concursul să fie nulificat, publicându-se altul, cu condiții de cari să nu trebuiască să roșim în fața lumii civilizate.

O cere aceasta Blajul și biserica noastră întreagă!

Adunarea generală

a Reuniunii arhidiecezane de misiuni pentru popor s'a ținut în ziua de 21 Iunie, când preoțimea sosită pentru sinodul arhidiecezan a putut da acestei însemnate adunări generale cadrul serbătoresc ce i-se cuvine.

Vorbirea de deschidere a prezidentului, (păr. canonic și prelat papal Dr. Isidor Marcu), a stăruit asupra importanței reuniunii, care dacă a avut un rost — și a avut! — în trecut, are unul neasămănat mai însemnat în viitorul care ne stă înainte. Ranele grele produse în suflete de războiul mondial trebuiesc vindecate, și acest câmp de muncă este, durere, atât de bogat, încât pentru a-l lucra cât mai curând și așa cum se cade, reuniunea va trebui să-și pună în lucrare toate puterile de care dispune. Dar nu este numai aceasta. Împotriva bisericii noastre s'a pornit o luptă de exterminare. Frații de sânge de altă lege, ispititi poate de gândul unei biruințe ușoare și de ieftină glorie, ne-au de-

clarat acum, în aceste zile de criză pentru consolidarea noului nostru stat, războiul acesta. Și cum biserica noastră, nu se poate lăsa bătută în războiul acesta, e limpede, că în lupta ce trebuie s'o poarte până la biruință, din poruncă divină, reuniunea de misiuni va fi chemată să aibă o bună parte, chiar de conducere a luptei. Pentru aceea trebuie să ne strângem rândurile, pornind la noua muncă cu încredere în ajutorul divin, și cu toată însuflețirea de care suntem capabili.

Rapoartele secretarului și casarului (prof. Dr. Alexandru Rusu, camerar papal) au orientat adunarea generală asupra activității reuniunii dela ultima adunare generală ținută în 18 Sept. 1913. Cu multe greutate și cu mari neajunsuri, proprii anilor de războiu, reuniunea a desvoltat și în cursul acestor 8 ani o muncă frumoasă, subliniată din partea adunării cu mulțumire sufletească și cu recunoștință față de comitetul său din trecut.

La propunerea comitetului s'au modificat apoi statutele în ce privește taxele de membru fixându-se pentru viitor, începând cu ziua de 1 Ianuarie 1921, următoarele taxe: membru fondator 200 Lei, membru activ pe viață 100 Lei, membru activ ordinar 10 Lei anual, iar membru ajutător 5 Lei pe an. O altă modificare a statutelor privește numărul membrilor comitetului central, care pe viitor va avea 12 membri ordinari și 6 supleanți, în frunte cu prezidentul stabil numit de Ordinariat.

S'a ales apoi noul comitet, constând din următorii membri ordinari: Ioan Agârbiceanu, Dr. Ioan Bălan, Dr. Ioan Coltor, Dr. Elie Dăianu, Ioan Moldovan, Iosif Lita, Ariton M. Popa, Iacob Popa, Ștefan Roșianu, Dr. Alexandru Rusu, Dr. Ioan Sâmpăleanu, Dr. Augustin Tatar și din următorii membrii supleanți: Iuliu Căpălneanu, Dr. Iuliu Florian, Dr. Victor Macaveiu, Nicolae Platon, Vasile L. Pop și Nicolae Togan.

Acest comitet urmează să se constituie, alegând din sinul său oficianții prevăzuți în statute.

Terminându-se astfel lucrările, prezidentul închide ședința, urând tuturor spor la muncă și rugând pe cei de față să se facă apostolii ideii reprezentate prin această reuniune, îndemnând pe cât mai mulți, să se înscrie de membri ai ei.

O intimpinare.

Domnul Dr. Petre Metes, prefectul de Cluj, ne trimite în legătură cu notița noastră din Nr. 22. intitulată „Prefectura din Cluj în propagandă religioasă” o intimpinare mai lungă, prin care se încearcă justificarea inițiativei, pentru care noi, găsind, că prefectura nu are nici o competență în materie religioasă, am sootit, că trebuie să ridicăm cuvântul nostru de cel mai categoric protest.

Ni-se spune în această intimpinare — pe care, din lipsă de spațiu, nu putem s'o dăm decât în acest fidel rezumat —, că prefectura din Cluj are cele mai bune gânduri față de chestia religioasă. Constatându-se, că pe teritoriul județului sunt mai multe comune fără de preot, și că faptul acesta este, ori mai curând ar putea să devină, un pericol pentru interesele țării, d. prefect a convenit cu „conducătorii vieții religioase din Cluj... și cu alți iubitori de lege și de țară”, asupra mai multor puncte, prin cari s'ar putea elimina acest pericol. Atari ar fi 1. Inchiderea căreiumelor în Dumineci și serbători. 2. Sprijinul dat din partea administrației preoțimei la catechizarea tinerimei, căreia dacă nu ar merge la biserică, nu i-s'ar permite dansul și 3. Ieșirea pe sate în propagandă religioasă din partea acelor preoți din Cluj, a căror oficiu (de stat) le permite aceasta.

Aceștia însoțiți de alți „iubitori de lege și de țară“, ar merge pe satele lipsite de preoți, cu automobilele puse la dispoziție din partea prefecturii, ar celebra acolo liturgia și „fără să facă politică ori confesionalism“, ar predica legea creștină.

Lucrurile prezintate în forma aceasta s'ar părea într'adevăr cu totul nevinovate. Noi credem însă, că aceasta se poate afirma numai despre primele puncte despre cari nu am știut, și pentru cari nu numai, că nu ne plângem, ci dimpotrivă suntem recunoscători celui ce a găsit, că e bine să-le dispună. Punctul al treilea este însă de altă natură și'n punctul acesta menținem pe de-a-întregul protestul nostru. Suntem și aici foarte recunoscători prefecturii, că pune la dispoziția clerului automobilele sale — și ne pare bine, că poate s'o facă! —, dar nu putem admite, că acest cler să lucreze în alte cadre decât acele ale organizației sale bisericești și cu altă misiune (trimitere) decât aceea a episcopului, căruia îi aparține parohia respectivă. Motivul este — îl spunem curat și pe față —, pentru că, oricât ne-ar asigura dl prefect că s'a convenit a nu se face politică și confesionalism, n'avem în acest cadru nici o garanță că nu se vor produce fapte contrare. Atmosfera ce stăpânește în cercurile ortodoxe împotriva bisericii noastre, care, indiscutabil constituie majoritatea absolută a satelor unde se plănuiește această propagandă religioasă, ne impune chiar să nu mai avem încredere în nimeni și să reagăm la toate mișcările cari pot să aibă ceva din elementele periculoase pentru noi ale acestei atmosfere.

De aceea, fără să tragem la îndoială bunele intenții ale dlui prefect, ori ale altor persoane cari au putut să-i ceară această inițiativă, ne susținem convingerea, că pentru acțiunea din punctul din urmă nu este admisibil să se iee măsuri decât cu știrea și învoirea autorităților bisericești mai înalte.

Revistă bisericească.

Sinodul arhidieceșan, deschis în 22 Iunie c. a intrunit la Blaj lamura preoției noastre. Dintre cei ce aveau dreptul să participe la acest sinod, a lipsit unul singur, din cauză de boală. Chestiunile importante ce urmau să fie puse la ordinea zilei și atmosfera încărcată de pe urma nesfârșitelor atacuri la adresa bisericii noastre, au trezit în sufletul tuturor cel mai viu interes pentru desbaterile acestui sinod. Lucrările s'au împărțit la 4 comisii: organizatoare (sub prezidiul p. canonic Dr. Izidor Marcu), administrativă (sub prezidiul p. canonic Iacob Popa), financiară (sub prezidiul p. canonic Iosif Hossu) și școlară (sub prezidiul p. canonic Dr. Ambroziu Chețianu). Lucrările sinodale au ținut 2 zile, aducându-se hotărâri foarte importante. Asupra lor vom reveni cu amănunte în numărul proxim.

Visitația canonică a Preasfințitului Iuliu al Gherlei, anunțată în numărul trecut, se va face în următoarele comune: Baia-mare (7 Iulie), Seini (8 Iulie), Vama și Racșa (9 Iulie), Negrești și Tur (10 Iulie), Bicsad (11 Iulie), Mănăstirea Bicsadului (12 Iulie), Certeze și Moiseni (13 Iulie), Trip și Boinești (14 Iulie), Târșolț și Lechința (15 Iulie), Cămărzana (16 Iulie), Prilog și Călinești (17 Iulie), Gherța-mică și Gherța-mare (18 Iulie), Turți (19 Iulie), Bătarciu și Comloușa (20 Iulie), Tarna-mare și Bocicău (21 Iulie), Valea-seacă (22 Iulie), Meghieșul-auriu și Gârbediu (23 Iulie), Apa și Somștelec (24 Iulie), Potău și Băbășești (25 Iulie), Ilba și Săbișa (26 Iulie), Ciocărlău și Bărgău (27 Iulie), Tăuții-de-jos, Măgheruș și Mănăstur (28 Iulie), Băița și Nistru

(29 Iulie). Nu mai puțin decât 40 de parohii vor fi deci cercetate din partea tinărului arhieru, care pornind pe „cărarea apostolatului viu în mijlocul poporului“, socotește această apostolie „datoria de frunte“ a slujbei sale episcopoești. Cuvântul este al adevărului, iar cărarea este a viitorului. Să mergem cu toții pe dânsa!

La Rusalii s'au ținut în Rădeștii regretatului episcop Radu, obișnuitele *misiuni populare*, pentru cari adurmitul în Domnul a făcut o fundație anume. Le-a condus p. canonic dela Oradea-mare Ilie Stan, fiind ajutat de p. Dr. Iacob Radu, prelat papal și de p. A. C. Domșa, asesor consistorial în Blaj. S'a sposedit și cuminecat aproape satul întreg, făcând din serbătoarea Rusaliilor o minunată „pogorire a Spiritului Sfânt“, în cel mai deplin înțeles al cuvântului.

Noul comitet al *Reuniunii arhidieceșane de misiuni* a hotărât să înceapă o vie activitate în toate părțile unde se simte lipsa unei reînvieri sufletești. Până acum s'a hotărât ținerea misiunilor în următoarele centre: Somștelnic și Chiheriu de sus (la serbătoarea Schimbării la față), Săbad și Bucium (în preajma Sântă Măriei), iar Vaida-Sântioana mai târziu spre iarnă. Cele multe înainte!

Duminecă în 5 Iunie c., s'a desvelit la Dijon, în mijlocul unor serbări foarte frumoase, *statuia lui Bossuet*, una din gloriile Franței catolice. Guvernul a ținut să fie reprezentat la aceste serbări prin ministrul instrucțiunii d. Léon Bérard, care a adus elogiul marelui fiu al Franței.

Pentru a manifesta simpatiile lor față de Franța, Croații catolici au înființat la Zagreb o *Academie în onoarea Ioanei D'Arc*.

Știri mărunte.

Redacțional. Pentru orientarea cititorilor noștri ținem să amintim la acest loc, că în cursul acestui an administrația „Unirii“ se face din partea fondurilor, cari poartă și cheltuielile de editare și expediție. De aceea întreagă răspunderea pentru spedarea la timp și corectă a gazetei, precum și pentru măsurile luate în vederea încasării abonamentelor restante, privește exclusiv pe cei ce reprezintă aceste fonduri, neatingând întru nimic redacția acestui organ.

Apostolul neamului, d. Nicolae Iorga s'a învrednicit de rara cinste de-a fi serbătorit în viață, încă atunci când, cu 10 ani înainte, împlinea vârsta de 40 ani. Nu e mirare deci, dacă acum când a împlinit 50 de ani, s'au grăbit toți fiii buni ai neamului nostru să pună câte-o floare în comuna de recunoștință și grațitudine pe care acest neam i-a adus-o aceluia, dela care a luat atâta bine până acuma. Am avut multe jubilee și comemorări în timpul din urmă, dar nici unul din ele nu s'a putut apropia măcar de acest jubileu al dlui Iorga. Noi nu putem să-i închinăm numeri întregi, cum au făcut aproape toate cotidianele, nu avem loc nici chiar pentru coloane, dar dorim să se știe, că prin aceste câteva șire depunem la picioarele marelui nostru dascăl omagiul nefădărit al Blajului, care precum a făcut-o în trecut, așa înțelege să lucreze și în viitor: în spiritul curatului idealism național de care este în-suflețit d. Iorga.

Incoronarea Suveranilor se pare că totuși se va face în cursul toamnei din anul acesta. Cel puțin așa reiese aceasta din pregătirile mari ce se fac. Generalul Coandă a plecat

la Paris, iar pictorul Costin Petrescu este în Viena pentru diverse preparative referitor la încoronare. E vorba anume, ca din prilejul acesta să se aranjeze — probabil nu la Alba-Iulia, ci în capitală — un cortegiu istoric, în care vor defila călări grupuri de voevozi, boeri și ostași, în costumele și armatura vremii, începând dela Traian și Decebal până la Cuza-Vodă. Se mai pregătesc apoi și procesiuni alegorice: unul al „independenței“ iar altul simbolizând „unirea tuturor Românilor“. Se vorbește că vor participa regele Spaniei, Italiei și prințul de Galles, iar numărul persoanelor oficiale cari vor fi invitate ar fi aproape de zecii mii. — Pregătirile cum vedem sunt mari; vom vedea ce se va putea face până prin luna Octomvrie!

Locale. Măine, Dumineca tuturor sfinților, va predica în catedrală p. profesor Dr. Alexandru Rusu.

— Sâmbăta trecută d. Marin Ștefănescu, profesor universitar în Cluj, a ținut în prezența Excelenței Sale Mitropolitului o frumoasă și instructivă *conferență* pentru elevii școlilor noastre, stăruind cu multă, am putea spune: cu fanatică convingere, pentru necesitatea armonizării valorilor religioase și naționale. Așa se prezintă întreg trecutul neamului nostru, și viitorul lui nu poate fi asigurat decât în temeiul aceleiași armonii.

— Luni, a doua zi de Rusalii, s'a făcut încheierea solemnă a anului școlar la *facultatea de teologie*.

— La *școala normală de băieți și de fete* s'au dat, săptămâna aceasta și la sfârșitul săptămânii trecute, examenele de capacitate și de încheiere a anului de școală. Din partea guvernului a asistat d. Ștefan Pop, dela directoratul general al instrucției din Cluj.

— *Liceul de băieți și de fete* a dat săptămâna aceasta examenele prescrise pentru sfârșit de an. Vineri s'a făcut încheierea solemnă a anului la liceul de fete, iar mâine, Duminecă, se va face la liceul de băieți.

Dela Academie. Impărțirea premiilor s'a făcut în ședința solemnă din 12 Iunie. Premiul „Năsturel“ de 12000 lei l-a luat d. *Liviu Rebreanu*, pentru romanul „Ion“. Premiul „Adamache“ de 5000 lei a fost împărțit între dd. *Lucian Blaga* („Poemele luminii“ și „Pietre pentru templul meu“, *Leca Moraru* („Dela noi“), *Demostene Botez* („Florile pământului“) și doamna *Elena Farago* („Din traista lui Moș Crăciun“ și „Șoaptele amurgului“). Premiul „Neuschatz“ de 2000 lei s'a dat dlui *Sandu Aldea* pentru lucrarea sa „Călugărenii“. Premiul „Dancovici“ de 1000 lei l-a luat d. *M. Lungeanu* pentru „In serbători“. Iar premiul „Constantinidi“ de 4000 lei a fost împărțit între dd. *Florian Cristescu* („Povestea neamului nostru“), *Maior Garcescu* („In focul mitralierei“), *V. Serdaru* („Luptele dela Mărăști și Oituz“) și autorul anonim al lucrării „Soli și agenți ai Domnilor Moldovei la Poartă în secolul al VIII-lea“.

Cazul dela Sf. Gheorghe. Este un caz din cele mai dureroase, cari ar fi timpul să se șteargă odată din analele școlilor noastre. Un director al unui internat al școlii normale de fete din Sf. Gheorghe s'a făcut vinovat de crima de a fi abuzat de puterea sa oficială, nefericind vre-o 6 din elevele institutului. A trebuit să intervină parchetul, cu procuror și medic legist. Monstrul a fost arestat. Cazul este cât se poate mai dureros și constituie o adevărată rușine pentru școlile statului român. Ce e și mai rău este însă, că un atare dobitoc, despre ale cărui apucături autoritățile mai înalte din Cluj și București au fost de mult avizate, a putut să rămână atâta vreme în postul acela.